

HUMANITIES INSTITUTE

KOKONA YATIYOR YAHUT MADAM UYKUDA (1870) ALİ BEY, DİREKTÖR (1844-1899)

Genel Bakış

Direktör Ali Bey, Tanzimat dönemi tiyatrosunun ve mizah sanatının en önemli temsilcisidir. Halk kaynaklarımızdan yararlanan ilk oyun yazarlarımızdandır. E. Granpe – V. Bernard'ın tek perdelik bir Fransız oyunu olan Madame est couchée adlı eserinden, Kokona Yatıyor yahut Madam Uykuda olarak dönem Türk toplumunun yaşam biçimine uyarlanmıştır.

Kişiler

Çelebi Kostaki: Evin zengin beyi. Karısının hiçbir yere gitmesine izin vermeyen ve çapkınlık yapan bir adamdır.

Kokona: Çelebi Kostaki'nin karısı, Kostaki'den gizli olarak hareket etmeyi seven biridir.

Elenko: Evin hizmetçi kızı, Yanko'ya aşık, hanımına sadık biridir.

Yanko: Elenko'nun nişanlısı, yan komşunun uşağıdır. Kıskanç ve titiz biridir.

Konusu

Çelebi Kostaki, adaya gideceğini söyleyerek evden ayrılmıştır. Aslında adaya gitmeyecek olan Kostaki, Maryanko ile buluşacaktır. Bunu fırsat bilen Madam Kokona kocasından habersiz baloya gider. Evde tek başına kalan hizmetçi kız Elenko fırsattan istifade nişanlısı Yanko'yu eve davet etmiştir. Nişanlısı ile tanışmak için üvey babası da gelecektir. Çelebi Kostaki'nin plânı istediği gibi işlemez; buluşmak için gittiği Maryanko'nun "Rusyalı" namındaki kocası eve gelir. Çelebi Kostaki eve dönmek zorunda kalır. Öncelikli olarak eşine niçin döndüğüne dair bir yalan düşünür ve aklına vapuru kaçırdığını söylemek gelir. Diğer yandan da kendini teselli etmek ve evinde daha mutlu olabileceğine inanmak ister. Eve gelen Çelebi Kostaki'yi gören Elenko şaşırır ve ne diyeceğini bilemez. Kostaki, Kokona ile beraber yemek yemek ister fakat Kokona evde olmadığı için Elenko, Kokona yatıyor uyandırır sak huysuzlanır diyerek durumu idare etmeye çalışır. Türlü yalanlarla Kokona gelene kadar Çelebi Kostaki'yi oyalar.

Arkadan iş çevirme Madam Kokona, Kostaki'nin evde olmayışını fırsat bilerek baloya gitmek ister ve Elenko'ya eve gelene kadar onu idare etmesini ister. Elenko'da nişanlısı Yanko'yu üvey babasıyla tanışması için yemeğe davet etmiştir. Yanko üvey babasının geleceğini duyunca giyininip kuşanıp bir şarap alarak konağa gelir. Fakat Çelebi Kostaki'nin konağa dönmesiyle bu yemek gerçekleşemez.

Aldatmaca Çelebi Kostaki, akşam vakitlerinde adaya gidiyorum diyerek evden çıkıp geç saatte geri dönüyordur. Gerçekte adaya gitmeyen Çelebi Kostaki, Kokoniçe Maryanko'nun evine gider. Ancak işler istediği gibi gitmez eve geri döner. O uygun ortam buldukça huyundan vazgeçmeyecek Elenko'nun aşk aldatmacasına kapılıp ondanda faydalanmak isteyecektir.

Kostaki'yi oyalama Elenko, Çelebi Kostaki'nin madamın evde olmadığını anlamaması için onu oyalamaya çalışır. Çelebi Kostaki, madamla yemek yemek ister. Fakat Elenko madamın uyuduğunu ve uyandırılmamasını ister. Kostaki, madamı uyandırmakta ısrarlıdır. Bunun üzerine Elenko Madam'la yemek yemelerini istemediğini ve onları kıskandığını söyler. Çelebi Kostaki, Elenko'nun kendisine aşık olduğunu düşünür. Madam'ı uyandırmaktan vazgeçerek Elenko'yla yemek yemek ister. Elenko'yla şarap içen Çelebi Kostaki, Elenko'yu öpmeye çalışır. Bunu gören Yanko kızarak aralarında ilişki olduğunu düşünür ve bunu Madam Kokona'ya söyleyecektir. Elenko, hemen Yanko'yu bir kenara çekerek bir yalan söylediğini yaptığı şeyin madamın baloya gidişini Çelebi'den saklamak için yaptığını söyler. İknâ olan Yanko, Kostaki'den özür dileyerek oradan ayrılır. Elenko yalandan sinir krizi geçirerek Çelebi Kostaki'nin sarkıntılıklarından kurtulmaya çalışır. Bu sırada bir çingirak sesi duyulur. Madam Kokona'nın geldiğini anlayan Elenko, madam uyandı bende artık yatayım diyerek Kostaki'nin yanından ayrılır.

Tema

Aldatma Herkesin birbirine aldatması ve herkesin birbirine yalan söyleyip farklı şekilde karakterlere bürünmesi sonuçta aldatan aldatılır düşüncesini benimsetir.

Karakter İncelemesi

Elenko (Zeki)

Karakter Sadık bir hizmetçi olan Elenko iffetli ve sevdiğine bağlı biridir. Elenko, yalan söyleyebilen zeki bir karakterdir. Aile ilişkilerine bağlı görünüşe önem veren biridir.

Aktivite Madam Kokona baloya gidince Elenko'da nişanlısı Yanko'yu yemeğe çağırır, güzel bir sofraya hazırlar bu yemeğe aynı zamanda üvey babası da gelecektir. Evin beyi Çelebi Kostaki'nin gelmesiyle bu yemeği Kostaki ile yemek zorunda kalır.

Kişiler Elenko, ilk olarak Madam Kokona'yla iletişim kurar ve balodan gelene kadar onu idare eder. Daha sonra nişanlısı Yanko ile konuşur ve yemek yiyeceklerini söyler. Çelebi Kostaki'de gelince tüm olaylar Elenko'yla arasında geçmeye başlar.

ÖRNEK OLAYLAR

Sadık Madam kokona, Çelebi Kostaki'nin evde olmayışını fırsat bilerek maske takıp gizlice baloya gider. Giderken Elenko'yu tembihler ve eve dönene kadar onu idare etmesini ister. Elenko, Çelebi Kostaki'nin Madam Kokona'ya böyle yerlere gitmesine izin vermediği için hakkı olduğunu düşünür ve onu idare edeceğini söyler. Elenko- Evet Kokona, emin olun, hiçbir yere gitmem hanımım. İşte gitti! Oh, bu akşam da kendi dünyamda olacağım! Bizim evin beyi Ada'ya gitti. Kokona da hazır kocası yok ya... Baloya gitti. Kocası onun öyle yerlere gitmesini istemez, bu yüzden baloya gittiğini kimse duymasın diye bize tembih etti. Böyle, maske takıp gizlice baloya gitmek iyi değil ama ne yapsın biçare kadıncağız, kocası kendisini çok sıkıyor. Onun için fırsat buldukça eğlenmeye gitmeye hakkı var.

Zeki Elenko, Çelebi Kostaki'nin eve gelmesiyle telaşlanır ve madamı soran Kostaki'ye uyduğunu söyler. Kostaki, madamı görmek için çok ısrar edince onu uyandırmaması gerektiğini ve başı ağrıdığını dile getirir. Kostaki, madamla yemek yemek istediğini söyleyince Elenko onları kıskandığı söyler. Kostaki, Elenko'nun kendine aşık olduğunu düşünür ve böylelikle madamı uyandırmaktan vazgeçer. Kostaki - Aman ne ateşli bir kız!...Gereği gibi sevmeli onu. Eee , şimdi madem ki Kokona'yla yemek yememi istemiyorsun, biz de başka türlü yaparız. Elenko- Nasıl başka türlü? Kostaki- Acaba şu... Ah erkekler, uçarı erkekler !... Hani, bazı kendi hizmetçileriyle yemek yiyen beyler vardır. Evet vardır. Ama benim gibi evlileri değil!... Neyse, söz aramızda biz de sanki birlikte... Elenko- Aaa, hiç öyle şey olur mu? Ya Kokona... Kostaki- Aman sende... Kokona yatıyor... öyle demiyor muydun sen? Elenko- Evet efendim!... Kostaki- En iyisi... Şimdi kapıyı üstüne kilitler, anahtarını da alırsın, olur biter vesselam... Elenko- Ohh!... Becerebildim sonunda...

Sevdiğine Bağlı Elenko, hanımını idare etmek için Kostaki ile masaya oturmak zorunda kalır. Kostaki içmeye başlar ve Elenko'dan yararlanmak ister. Elenko'yu öpmek için yaklaşır fakat Elenko çekilir. Tam bu sırada Yanko içeri girer. Elenko ile Kostaki arasında bir ilişki olduğunu düşünerek Elenko'yu namussuzlukla suçlar. Gördüklerini Kokona'ya söyleyeceğini bildirir. Elenko, aslında sevdiğine ihanet etmemiş sadece Kostaki'yi oyalamaya çalışmaktadır. Yanko'yu kenara çekerek ona gerçeği anlatır. Elenko- Beni dinle. Yanko- Hayır dinlemem. Sen bana bu ihaneti et, doğacak çocukların babamın namusuna şimdiden böyle leke sür!... Elenko- Beni dinle diyorum, bu bir hileydi. Yanko- Hile miydi? Nasıl? Elenko- Evet, adeta bir hile; beyin Kokona'nın odasına girmemesi için bir hile işte. Çünkü Kokona beyden habersiz baloya gitti. Yanko- Ne diyorsun, bunun için miydi? Elenko- Susacak artık efendim şimdi gidiyor. Yanko- Evet efendim madem ki böyleymiş artık diyebileceğim bir şey yok afedersiniz rahatsız ettim.

Kostaki (Çapkın)

Karakter Karısına sürekli yalan söyleyip, başka kadınlarla ilişki yaşayan çapkın aynı zamanda şüpheli bir adamdır. Madam Kokona'nın gezmesine izin vermeyen huysuz ve kıskanç bir karakterdir.

Aktivite Genellikle karısına yalan söyleyip adaya giden Kostaki, sevgilileri ile buluşur. Geceleri eve dönüp Madam Kokona'yla sohbet eder.

Kişiler Çelebi Kostaki, eve dönünce Elenko'ya sofraya hazırlamasını söyler. Elenko, Kostaki'yi oyalamak için sürekli yalanlar söyler. O sırada Yanko gelir. Yanko, Kostaki'yi Elenko'nun üvey babası sanır ve aralarında bir diyalog gerçekleşir.

ÖRNEK OLAYLAR

Yalancı Çelebi Kostaki, Madam Kokona'ya yalanlar söyleyerek evden çıkıp başka hanımlarla görüşmeye gider. Bunu kendi kendine konuşmasında itiraf etmiştir. Kostaki- Kimseler yok... Şimdi bizim Kokona şaşıracak! Çünkü beni adaya gitti biliyor. Şu rastlantıya bakın. İki gün önce, bizim öteki mahalledeki Matmazel Maryanko ile buluşmak için sözleşmiştik. Bugün eve geldim, bizim hanıma, "Ortağım Hristaki ile bir hesap işimiz var, bu yüzden bu akşam adaya gideceğiz," diyerek çantayı elimize aldık. Her ne kadar içi boşsa da, öyle görünmek gerek ya... Bizimkine veda edip dışarı çıktım. Köprüye vapura gideceğimize, doğruca mezeciye gidip börek, ıstakoz, iki şişe şarap filan gibi bazı yiyecek ve içecekleri çantaya koyup doğru Maryanko'nun evine kapağı attım. Nazlım beni bekliyormuş. Kapıdan karşıladi, odasına geçtik. Ne zamandır burnumda tüten o mis gibi kokan odada sofraya hazırlanmaya kadar sohbet dalmışken kapı çalındı. Acaba kim diye düşünürken hizmetçi kız koşup geldi. "Aman hanımım, Rusyalı geldi," deyince. Maryanko'nun beti benzi attı... "Burada yok desinler." dediyse de kapıcı evde olduğunu söylemiş; çaresiz bize yol gördüğü söylendi, Gördün mü belayı?... Gece vakti... Eh çare ne?... Evdeki pazar çarşıya uymadı. Bari şu erzak dolu çantayı kurtulalım diyerek çantayı alıp arka kapıdan sıvıştım. Oradan da buraya geldim Şimdi bizimkine, "Vapura yetişemedim, kaldım." ya da "Hesap defterleri hazır değilmiş," falan gibi bir yalan söyleriz, Artık oram kolay...

Şüpheli Kostaki, bir anda Yanko ile karşılaşır. Yanko, Kostaki'yi Elenko'nun üvey babası sanır. Bu yüzden ona çok samimi davranır. Fakat Kostaki Yanko'yu tanımadığı için onu karısının sevgilisi sanır ve çok kıskanır. Kostaki- Aaa, o kim? Yanko- Bu adam da kim? Kostaki- Ne istiyor bu adam? Yanko- Haa, anladım...bizimkinin üvey babası... Kostaki- Siz kimsiniz, burada ne arıyorsunuz? Yanko- Ay anlamadınız mı, size haber vermediler mi? Kostaki- Ne haberi? Yanko- Canım, bu akşam kafa çekmeyeceğiz mi? Kostaki- Ne kafa çekmesi? Yanko- Kafa çekme ya! Öküz yokmuş bu akşam... Kostaki- öküz mü? Yanko- Hanımın kocası canım...Kostaki Bey... Kostaki- Vay! Öküz dediği... Yanko- Kızcağız onun için bu akşam böyle bir eğlence düzenledi ya...Kostaki- Vay bizi m hanım...Bizim evde böyle şeyler olmaz sandığım olaylar mı...Yanko- Sonra da kalkıp şu yanımızdaki gazinoya gideceğiz. Bu akşam orda balo varmış. Kostaki- Haa, Elenko'nun telaşıyla o tavuk yemeğinin nedeni anlaşıldı... Elenko da bunların sırdaşymış demek...

Çapkın Elenko, hanımı idare etmek için sanki Çelebi Kostaki'ye ilgisi varmış gibi konuşur ve onunla yemek yemek zorunda kalır. Kostaki, kadınlara olan düşkünlüğünden bu durumdan faydalanmak ister. Kostaki- İşte artık çekinecek bir şey kalmadı. Eee, gel şöyle şimdi yanıma. Elenko- Aman efendim, hiç... Kostaki- Gel haydi canım, ürkek sen de!... Neden korkuyorsun arlık, anahtar cebimde? Elenko- Evet efendim ama... Kostaki- Allah bilir, bu Maryanko'dan daha iyi.. Sürtük, yalana karı... Buysa daha masum, el değmemiş... Gel kuzum, gel şöyle yanıma! Elenko- Ne yapayım, Kokona'yı ele vermemek için! (Oturur) Kostaki- (Bir içki açar) Kadehi uzat bakayım! (Kendi kendine) bir parça neşelendirsem... Elenko- (Kendi kendine.) Ah biraz çok içse de Kokona gelene kadar sızıp kalsa... Kostaki- Sağlığına Elenko! Elenko- Sizin sağlığınıza efendim, Kostaki- Aşkımıza içmeliyiz... İkimizin de, çünkü ben de seni seviyorum. (Öpmek ister) Elenko- (Çekilerek) Aman efendim...